Notiser

Fynd av husbock i naturlig biotop

[Hylotrupes bajulus occurring in natural habitat (Col., Cerambycidae)]

HANS LJUNGKVIST

Vid en översiktlig entomologisk inventering under 1981 av ett dynområde i östra Blekinge planerat att bli naturreservat (Ljungkvist & Lundgren 1982) påträffades husbock i naturlig biotop.

Skalbaggen är känd från stora delar av Göta-och Svealand men framförallt de sydligaste och östra delarna, delar av mälarlandskapen, Öland och Gotland samt en remsa utmed östersjökusten norrut ungefär till Gävle (Lekander & Jermer 1979). Denna utbredning grundas så gott som uteslutande på angrepp av byggnadsvirke inrapporterade av försäkringsbolag.

Som frilevande i artens naturliga biotop, dvs gammal barrskog av främst tall med inslag av döda och torra träd, är den bl a angiven från Bogesund i Södermanland, Gotska Sandön och Fårön (Lekander & Jermer 1979, Hedqvist muntl., Leiler 1951). Möjligen kan arten också finnas på andra platser på Gotland, lokalt på Öland och i Småland (Hedqvist muntl.)

Det nämnda dynområdet ligger c:a 2 km norr om Kristianopel och drygt 1 km från kusten. Hela området domineras av tallskog av varierande ålder. Husbocken iakttogs i ett äldre bestånd c:a 3 ha stort. Åldern på träden är beräknad till 225–250 år. Buskskiktet är svagt utvecklat, dungen tämligen gles och således ljus. En stor andel av träden är döda eller försvagade.

Flera honor och hanar iakttogs kring 20 juli. Äggläggning skedde på en stående död tall, delvis med bortfallen bark och med helt uttorkad ved. Trädet hade flera äldre kläckningshål.

Det är dock svårt att avgöra om förekomsten av husbock här är ursprunglig, eftersom den ofta uppträder som skadegörare i virke just i östra Blekinge och bebyggelse finns i platsens närhet. Trots husbockens väldokumenterade förekomst i byggnadsvirke i stora delar av landet torde denna plats, tillsammans med de övriga nämnda, tillhöra de sista kvarvarande lokalerna med naturliga biotoper för arten.

Summary

During an entomological survey of a pineforest-covered dune-area in the southeastern part of Sweden *Hylotrupes bajulus* L. was found copulating and ovipositing on a dead standing trunk of a pine-tree, *Pinus sylvestris*. On the same tree were also several old hatchingholes. The species is rather common in some parts of Sweden as a noxious insect on building-timber. In natural habitats, however, only a few occurrences have been recorded.

Litteratur

Lekander, B. & Jermer, J. 1979. Information om träskydd. – Svenska träskyddsinstitutet.

Ljungkvist, H. & Lundgren, U. 1982. Naturinventering av Höga Sand samt förslag till skötselplan. – Länsstyrelsen i Blekinge län.

Leiler, T.-E. 1951. Ett sällsynt fyndsätt för Hylotrupes bajulus L. (Col.). – Ent. Tidskr. 72: 80–81.

Hans Ljungkvist
Pl 1490, S-713 00 Nora

Troxocrus nasutus, en förbisedd dvärgspindel?

[Troxocrus nasutus, an overlooked money spider? (Araneae, Erigoninae)]

BENGT GUNNARSSON

Vissa arter påträffas mycket sällan och anses då ovanliga. Detta beror ibland på att de lever på ställen där insamlingar sällan sker. Delvis kan så vara fallet för dvärgspindeln *Troxocrus nasutus*

Schenkel som tidigare endast rapporterats vid två tillfällen i Sverige (Holm 1968, Almqvist 1982).

I samband med ekologiska undersökningar har jag gjort upprepade insamlingar av spindlar i granskog (*Picea abies*). Sammanlagt tio individer av *T. nasutus* har påträffats under tre år. Insamlingarna har skett ca 1 km söder om Rävlanda i Västergötland. Jag inneslöt levande grangrenar med en plastsäck, därefter skakades respektive gren kraftigt under ca 30 sek. Detta innebar att endast spindlar som befann sig på de yttre, barrbärande delarna av grenen infångades. Samtliga fynd av *T. nasutus* har skett på våren och alla djur har varit adulter; 13 maj 1980: 1 ♀, 14 april 1981: 1 ♂ 3 ♀♀, 15 april 1982: 1 ♂, 21 april 1982: 1 ♂ 3 ♀♀. *T. nasutus* tycks inte vara någon allmän art i mitt fältarbetsområde, men eftersom den påträffats upprepade gånger bör en livskraftig population ändå finnas där.

T. nasutus är lätt identifierbar pga sin typiska cephalothorax som avslutas med ett tämligen långt, framåtriktat utskott hos hanen, honan har ett kortare utskott (Fig. 1). Arten är emellertid mycket liten: de insamlade individernas totallängd var 1,7–1,8 mm. Cephalothorax var hos hanarna 1,0–1,1 mm lång, hos honorna 0,8–0,9 mm. En noggrann beskrivning av arten ges av Wiehle (1963).

T. nasutus tycks sällan ha blivit föremål för stora insamlingar och mycket lite är känt om dess biologi. Schenkel (1925) beskrev arten på grundval av fem djur som insamlats på gran i Schwarzwald i sydligaste Tyskland. De spridda fynd av arten som finns i mellersta och norra Europa ger ingen klar bild av dess levnadssätt (se Holm 1968 och Palmgren 1976). Det första svenska fyndet, en hane, gjordes i en fallfälla i Stadsskogen i Uppsala (Holm 1968). Nyligen rapporterade Almqvist (1982) att han i samband med en undersökning av spindelfaunan i planterad granskog i södra Skåne funnit fyra honor och tre hanar. Dessa djur togs samtliga i mark- och fältskiktet.

Jag tackar Åke Holm, Uppsala för värdefulla upplysningar om *T. nasutus*.

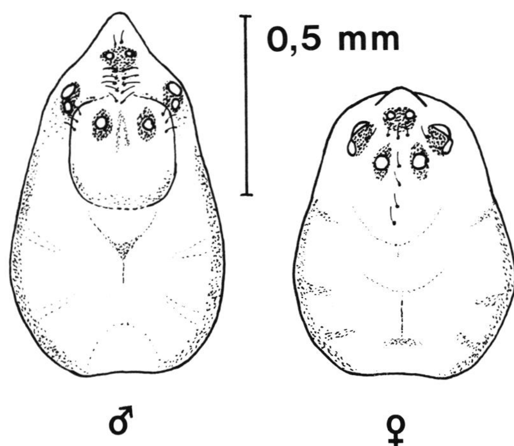

Fig. 1. Cephalothorax av *T. nasutus*, ♂ och ♀, sedd uppifrån (Modifierad efter Wiehle 1963).

Carapaces of *T. nasutus*, ♂ och ♀, seen from above (Redrawn after Wiehle 1963).

Summary

Findings of the rare *Troxocrus nasutus* Schenkel were recorded in spruce forest (*Picea abies*) in the south part of the province Västergötland. The specimens (3 ♂♂ 7 ♀♀) were all collected from spruce-branches in spring 1980, 1981 and 1982.

Litteratur

Almqvist, S. 1982. Spindeldjursfaunan i granplanteringar i södra Skåne – Ent. Tidskr. 103: 97–105.

Holm, Å. 1968. A contribution to the spider fauna of Sweden – Zool. Bidr. Upps. 38 (2): 183–209.

Palmgren, P. 1976. Die Spinnenfauna Finnlands und Ostfennoskandiens VII. Linyphiidae 2. – Fauna fenn. 29: 1–126.

Schenkel, E. 1925. Beitrag zur Kenntnis der Spinnenfauna von Todtmoos – Mitt. bad. Landesver. Naturk. 1: 347–353.

Wiehle, H. 1963. Beiträge zur Kenntnis der deutschen Spinnenfauna III. – Zool. Jb. Syst. 90: 227–298.

Bengt Gunnarsson,
Dept. of Zoology, Univ. of Göteborg,
Box 25059, S-400 31 Göteborg, Sweden.